

FANONGONONGO

12 Novema 2020

Fakatokanga ki he Kakai 'o e Fonuá 'o fekau'aki moe Ngaahi Palani Pilamita

Kuo fakaa'u mai ki he Pangikē Pule Fakafonua 'a Tongá ha ngaahi fakamatata 'o fekau'aki pea moe 'alu ke tokolahi ange 'a e kakai 'o e fonuá 'oku fakahū ke ma'u ha tupu 'a 'enau pa'angá 'i ha ngaahi kautaha pe kulupu 'oku hā mai 'oku ne ma'u 'a e natula moe 'uhinga 'o ha ngaahi palani pilamita.

Koe ngaahi kautaha Fakahū Pa'anga ke tupú 'oku fakakalasi ki nautolu koe ngaahi kautaha fakapa'anga 'oku 'ikai ko ha pangikē pea 'oku nau 'i he malumalu 'o e ngaahi tefito'i fatongia 'o e Pangikē Pulé, ki hono pule'i mo tokanga'l 'i he kupu 4A kupu si'i (k) 'o e Lao ki he Pangikē Pule Fakafonua 'a Tongá. 'Oku pehé koe ngaahi kulupu ko eni 'oku fakahoko ki ai 'a e ngaahi fakahū pa'anga ke fakatupú, 'oku 'ikai ke laiseni ia 'i ha ngaahi Ma'u Mafai Pule totonu, ke nau fakahoko ha ngaahi ngāue fakapa'anga pe fakapisinisi 'i Tonga' ni. Ko ia ai, 'oku 'ikai leva ke malava 'e he Pangikē Pulé 'o fakahoko lelei 'a hono fatongia ko hono fakamahino ki he kakai 'o e fonuá 'a e ngaahi fakatamaki 'e malava ke hoko ki he 'e nau pa'anga 'oku fakahū ke ma'u mei ai ha tupu, 'i he ngaahi kautaha pe kulupu 'oku kamata ke hā mai mei he ngaahi tapa kehekehe 'o e fonua' ni.

Koe **Ngaahi Palani Pilamitá**, ko e founa ia 'oku 'ikai ke tu'uola ki hano fakalele 'aki ha kautaha, 'a ia 'oku kau ai ha ngaahi palōmesi kia kinautolu 'oku kau mai ki he fakahū pa'anga ko'ení, ha totongi, sēvesi, pe koha vahe 'oku makatu'unga lahi ia mei he tokolahi ange 'a e kakai 'oku fakakau mai ki he fakahū pa'angá pē palani pilamitá, pe ko hono ako'i e kakai e fonuá ke nau kau mai ki he fakahū pa'anga pē palani pilamita ko ení. Koe Ngaahi Palani Pilamitá, 'oku tapui ia 'i he **kupu 3A 'o e Lao ki he Ngaahi Kautaha Fakapa'anga**, 'a ia 'oku fakalea 'o pehé:

Ko ha taha fakahangatonu pē 'ikai fakahangatonu, 'oku ne kamata'i, tu'uaki, fanongonongo, ngaue'i, fakapa'anga, pule'i, tokanga'i pe tu'utu'uni ki ha sino'i pa'anga 'a ia 'oku ma'u ai 'a e ngaahi tupu 'a e kakai 'oku kau ki he sino'i pa'anga ko iá makatu'unga 'i he tupu tokolahi 'a e kakai 'oku kau ki he sino'i pa'angá pē 'i he lahi 'enau tanaki atu ki he sino'i pa'angá, 'oku ne fai 'a e hia pea 'i he halaia 'a e taha ko iá, kuo pau ke tautea ia ki he tautea pa'anga 'o 'ikai laka hake 'i he \$1,000,000 pē ki he nofo pōpula ki ha taimi 'o 'ikai ke laka hake 'i he ta'u 'e 30 pē ki he fakatou'osi.

'Oku fakatokanga atu ai 'a e Pangikē Pulé ki he kakai 'o e fonuá, ke nau faka'ehi'ehi leva mei ha 'a nau kau atu ki ha kautaha/kulupu pe fa'ahinga palani pilamita. 'Oku pau leva teke fili keke kei hokohoko atu pē 'i ha'o kau ki ha palani pilamitá, koe ngaahi fakatamaki pē kanongatāmaki kotoa pē mei ho'o fili ko ení, teke fuesia pē 'e koe.

Ki hono fakaiiki kataki 'o fakafetu'utaki ki he:

Tafa'aki ki he Ngaahi Kautaha Fakapa'angá

Pangikē Pule Fakafonua 'o Tonga

Telefoni: (676) 24-057; Fax: (676) 24 201

Meili 'Elekitolonika: nrbt@reservebank.to

Peesi 'Initaneti: www.reservebank.to